

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Організація і методика проведення тренінгу в соціальній роботі»
2019-2020 навчальний рік

Освітня програма: «Соціальна робота та практична психологія».

Спеціальність: 231 Соціальна робота.

Галузь знань: 23 Соціальна робота.

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський).

Викладач	Тургенева Анастасія Олександрівна Сердюченко Антон Олександрович
Посилання на сайт	http://bdpu.org/faculties/fdsso/structure-fdsso/kaf-social-pedagogy/composition-kaf-social-pedagogy/turgeneva/ http://bdpu.org/faculties/fdsso/structure-fdsso/kaf-social-pedagogy/composition-kaf-social-pedagogy/serduchenko/
Контактний телефон	-
Е-mail викладача	aa_turgeneva@bdpu.org.ua ao_serdiuchenko@bdpu.org.ua
Графік консультацій	щопонеділка з 15.00 до 16.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Форма навчання	Кількість кредитів/годин	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	Звітність
денна	5/150	30	22	98	залік
заочна		10	6	134	

Семестр: весняний.

Мова навчання: українська.

Ключові слова: тренінг, тренер, ко-тренерство, тренінгова програма, вправи, тренінгові групи, дебрифінг.

Мета курсу: оволодіння здобувачами вищої освіти теоретичними знаннями щодо організації та проведення тренінгу, опанування системою тренерських навичок.

Предмет курсу: теоретико-практичні аспекти організації тренінгу.

Програмні компетентності:

ЗК-4 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-6 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ФК-6 Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері.

Результати навчання:

ПР-10 Демонструвати вміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

ПР-13 Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях.

ПР-15 Налагоджувати співпрацю з представникам різних професійних груп та громад; використовувати стратегії індивідуального та колективного представництва інтересів клієнтів.

Зміст курсу:

Тема 1. Теоретичні основи тренінгу.

Поняття «тренінг». Мета та завдання тренінгу. Особливості тренінгової форми навчання. Можливості тренінгу в подоланні особистісних проблем, досягненні навчальних цілей, вдосконаленні управління освітнім процесом, вирішенні соціальних проблем. Відмінності тренінгу від традиційних форм навчання. Використання тренінгу в роботі фахівця із соціальної сфери.

Тема 2. Історичні передумови виникнення тренінгу.

Характеристика основних етапів становлення та використання тренінгу як форми роботи. Основні напрями психологічної науки, що поклали початок груповій роботі. Співвідношення понять «групове соціально-психологічне навчання» і «групова психотерапія». Виникнення перших тренінгових

груп в процесі дослідження групової динаміки (К. Левін). Основні підходи в психології та педагогіці щодо групової роботи. Переваги групової форми роботи.

Тема 3. Особливості використання різних видів тренінгів у роботі фахівця соціальної сфери.

Основні класифікації тренінгів (тренінг особистісного росту, комунікативності, асертивності, переговорів, підготовки персоналу; навчальний, організаційний тренінг, відеотренінг тощо). Характеристика основних видів тренінгів.

Тема 4. Професійні та особистісні якості тренера.

Професійні якості спеціаліста, який проводить тренінг. Основні вимоги до ведучого тренінгу. Ролі та функції тренера. Професійна підготовка тренера. Види тренерської компетентності. Самопрезентація тренера. Спільне проведення тренінгу (ко-тренерство).

Основні помилки тренера при підготовці програми, написанні сценаріїв, театралізації. Етичні проблеми тренера під час організації тренінгу.

Тема 5. Специфіка конструювання і підготовки тренінгу.

Структура програми тренінгу. Загальні принципи створення тренінгових програм: самостійне, з використанням готових технік, комбіноване. Правила, за якими потрібно вибирати програму у конкретному випадку. Планування тренінгової програми. Особливості підбору вправ. Форми організації тренінгових занять. Часова структура тренінгу. Складання переліку необхідних для проведення тренінгу ресурсів. Необхідність використання технічних засобів: аудіо, відео, фото (у яких випадках). Конспект тренінгу. Організація простору. Особливості тренінгів для тренерів.

Тема 6. Технологія проведення тренінгу.

Основні етапи проведення тренінгових занять, правила організації та проведення кожного етапу. Особливості проведення процедури знайомства. Дестабілізація стереотипних уявлень про себе членів групи. Створення атмосфери довіри. Робота з очікуваннями. Робота з примусово створеними групами. Ритуали в групі (вітання, прощання, аплодисменти та ін.). Паузи відпочинку. Ресурсні вправи (енерджайзери, експрес-розминки, «криголами»). Використання притч, анекдотів, афоризмів у тренерській роботі.

Тема 7. Основні тренінгові методи.

Використання пасивних методів в тренінгу: лекція, інформаційне повідомлення, сторітеллінг. Групова дискусія як метод організації спілкування учасників групи. Види дискусії (біографічні, тематичні, професійні, інтерперсональні та ін.). Правила проведення «мозкового штурму». Характеристика різних видів ігор, які застосовують у тренінгу. Принципи створення ігор для тренінгу. Метод «рівний – рівному». Метод гронування: етапи. Відеоперегляд: від пасивності учасників, до активності та інтерактивності. Методика роботи з відеоматеріалом. Метод «Акваріум». Суть методу кейс-стаді. Види кейс-стаді: текстові кейси, мальовані кейси, відеокейси, фото-кейси. Принципи розробки кейсів. Методика роботи із кейсом. Арт-методи та методи візуалізації в тренінгу.

Тема 8. Методика організації групової взаємодії.

Склад тренінгових груп: якісний і кількісний аспекти. Вимоги до учасників: важливість процедури відбору. Гетерогенність і гомогенність групи тренінгу. Ролеві позиції в групі тренінгу. Соціальна і ігрова роль. Розширення ролевого репертуару як одне із завдань тренінгу. Стадії розвитку тренінгової групи (початкова стадія – псевдозгуртованість; перехідна стадія – конфлікт (чи криза); робоча стадія; стадія завершення – сепарації). Техніка роботи з «важкими» учасниками. Фактори стресових ситуацій та методики виходу із них у ході тренінгу. Основні принципи та групові норми в тренінгу. Варіанти санкцій за недотримання групових норм.

Тема 9. Моделювання тренінгових програм.

Визначення мети та завдань тренінгу. Змістовне наповнення тренінгу та підбір методів. Підготовка презентацій та матеріалів учасників тренінгу. Реалізація тренінгових програм.

Орієнтовна тематика тренінгів: «Попередження конфліктів та основи безконфліктної взаємодії», «Роль вербальних та невербальних засобів у спілкуванні», «Формування навичок здорового способу життя», «Розвиток лідерського потенціалу», «Тайм-менеджмент як складова профілактики емоційного вигорання» та ін.

Тема 10. Після-тренінговий супровід та оцінка ефективності тренінгового заняття.

Мета оцінювання ефективності тренінгового заняття. Принципи надання ефективного зворотного зв'язку тренером. Звіт тренера. Аналіз очікувань та зворотного зв'язку учасників. Деролінг, шерінг і дебрифінг. Заключні анкети. Приріст знань і вдосконалення умінь як ефекти тренінгу. Зміст та форми після-тренінгового супроводу.

Методи навчання: словесні (пояснення, розповідь, лекція, вступна бесіда, сторітеллінг, навчальна дискусія, мозковий штурм, дебрифінг); наочні (ілюстрування, опорний мультимедіа-конспект, самостійне спостереження, скрайбінг); практичні (вправи, гейміфікація, дослідні роботи, бриколаж).

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): заняття проводяться у формі дискусій, мозкових штурмів, тренінгів; висловлювання власної точки зору заохочується. Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: мультимедійне обладнання, інтерактивні дошки, ноутбук.

Система оцінювання та вимоги:

Система нарахування рейтингових балів для здобувачів вищої освіти денної форми навчання (поточний контроль)

Теми навчального курсу	Види робіт			Підсумкові бали (max 25 балів)
	Семінарське заняття	Самостійна робота	Індивідуальні завдання	
Тема 1 (2 год.)	Виступ – 5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	10	10	25
Тема 2 (2 год.)	Виступ – 5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	10	10	25
Тема 3 (2 год.)	Виступ – 5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	10	10	25
Тема 4 (2 год.)	Виступ – 5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	10	10	25
Тема 5 (2 год.)	Виступ – 5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	10	10	25
Тема 6 (2 год.)	Виступ – 5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	10	10	25
Тема 7 (2 год.)	Виступ – 5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	10	10	25
Тема 8 (2 год.)	Виступ – 5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	10	10	25
Тема 9 (4 год.)	Виступ – 5/5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	5	10	25
Тема 10 (2 год.)	Виступ – 5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	10	10	25

Система нарахування рейтингових балів для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання (поточний контроль)

Теми навчального курсу	Види робіт			Підсумкові бали (max 25 балів)
	Семінарське заняття	Самостійна робота	Індивідуальні завдання	
Тема 1	-	10	15	25
Тема 2	-	10	15	25
Тема 3	-	10	15	25
Тема 4	-	10	15	25
Тема 5 (2 год.)	Виступ – 5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	10	10	25
Тема 6	-	10	15	25
Тема 7	-	10	15	25

Тема 8	-	10	15	25
Тема 9 (2 год.)	Виступ – 5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	10	10	25
Тема 10 (2 год.)	Виступ – 5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	10	10	25

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне тестування та самостійна робота										Середнє арифметичне за поточну роботу (максимально 50 балів, мінімально 35 балів)	Залік	Сума
Тема 1		Тема 2		Тема 3		Тема 4		Тема 5				
T 1	T 2	T 1	T 1	T 1	T 2	T 1	T 2	T 1	T 2			
25		25		25		25		25				
Тема 6		Тема 7		Тема 8		Тема 9		Тема 10				
T 1	T 2	T 1	T 1	T 1	T 2	T 1	T 2	T 1	T 2			
25		25		25		25		25				

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
90-100	A	зараховано
78-89	B	
65-77	C	
58-64	D	
50-57	E	
35-49	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Список рекомендованих джерел:

1. Бондаровська В. Особливості підготовки і проведення соціально-педагогічного тренінгу. Допомога кризовим сім'ям / В. Бондаровська, О. Куриленко, Т. Гуцаленко. – К. : Ред. загальнопед. газет, 2013. – 106 с.

2. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / за заг. ред. І. Звереві. – 2-ге вид. – Київ, Сімферополь : Універсум, 2013. – 536 с.

3. Ідеї. Натхнення. Рішення: посібник для тренерів неформальної освіти / Н. Трамбовецька [та ін.]; упоряд. Н. Трамбовецька. – К. : Інша освіта, 2015. – 70 с.

4. Керик О. Використання тренінгових технологій у професійній підготовці фахівців соціальної сфери / О. Керик // Молодь і ринок. – 2015. – № 2. – С. 136-140.

5. Луганцева О. Г. Тренінговий цикл як конструктивний елемент тренінгової технології навчання / О. Г. Луганцева // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія : Педагогіка і психологія. – 2015. – № 1. – С. 216-220.

6. Лук'янчук Н. Класифікація видів тренінгів / Н. Лук'янчук // Навчання і виховання обдарованої дитини. – 2013. – Вип. 1. – С. 272-279.

7. Махоніна І. Тренінг як засіб формування готовності майбутнього соціального педагога до роботи з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського спілкування / І. Махоніна // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – №1 (Ч1.). – 2011. – С. 43-47.

8. Матійків І. М. Основи тренерської майстерності : [навч.-метод. посіб.] / І. М. Матійків, А. І. Якимів, Т. Г. Черняк / За заг. ред. А. І. Якиміва. – Львів : Компанія «Манускрипт», 2012. – 392 с.

9. Менеджмент волонтерських груп від А до Я : [навч.-метод. посібник] / За ред. Т. Л. Лях ; авт.-кол.: З. П. Бондаренко, Т. В. Журавель, Т. Л. Лях та ін. – К. : Версо-04, 2012. – 288 с.

10. Методологія проведення тренінгів : курс лекцій з дисципліни для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 053 «Психологія» / укладачі Корнієнко І. О., Алмаші С. І. – Мукачево : МДУ, 2016. – 60 с.

11. Петрович В. С. Я хочу бути тренером : настільна книга тренера початківця : метод. вказівки / В. С. Петрович, О. Ю. Закусило. – 2-е вид. доповн. – Луцьк, 2014. – 60 с.

12. Сходинки до здоров'я: просвітницько-профілактична програма тренінгових занять з учнями навчальних закладів системи загальної середньої освіти : навч.-метод. посіб. / [Брусенко О. Л.,

Журавель Т. В., Лях Т. Л. та ін.] ; за ред. Т. В. Журавель, Т. Л. Лях. – К. : Видавничий дім «Калита», 2012. – 232 с.

13. Тренінг самопізнання: методичний посібник /авт. кол.; під наук. ред. В. Р. Міляєвої. – К. : Альфа Реклама, 2015. – 82 с.

14. Федорчук В. М. Тренінг особистісного зростання : [навчально-методичний посібник] / В. М. Федорчук. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 250 с.

15. Шевчук О. М. Тренінг як інноваційна форма соціально-педагогічної діяльності / О. М. Шевчук // Актуальні проблеми підготовки соціальних педагогів : матеріали науково-методичного семінару. – Умань : ПП Жовтий, 2013. – 168 с.